אלא לעולם זו ולא סבירא ליה. הוי מלי לשנויי כדאמרינן לעיל דגבי משכיר ליכא למימר מיהדר קא הדר ביה ואיכא למימר פרושי קא מפרש אבל הכא (ג) ליכא למימר מיהדר קהדר ולעולם זו וסבירא ליה אלא אע"ג דשני הכי לעיל לא משמע ליה שיהא כן עיקר הטעם ולא עביד מיניה לעיל אלא לריכותא בעלמא ועוד כדפירש הקונטרס דזו משמע דלא סבירא ליה הכי: **פרושי** קא מפרש. פי' הקונטרס דהכי קאמר ליה בשנים עשר זהובים לשנה לפי שאני סבור שהיא פשוטה אבל אם היא מעוברת אני רולה שתתן לי דינר זהב לחדש ולא גרסינן לפי זה לי איתמר בהא ולא איתמר בההיא דעל זה אינו מפרש כלום דאמאי לא שמעינן לההיא דהמשכיר מההיא דאיסתרא אלא הכי גרסינן מהו דתימא פרושי קא מפרש כו' ובשם רש"י פי' דפרושי קמפרש קאי אההיא איסתרא מאה מעי כלומר סלע גדול שקוה מאה מעי ושפיר גרים לי איתמר בהא ולא איתמר (ג) בהא ולא תקשה לפרש"י אמאי לא שמעינן ההיא דאיסתרא מההיא דאמר רב ולאו הואי הוה יהיבנא כוליה למשכיר דהוה אמינא כולה מעמא דרב לא משום דפרש לשון אחרון אלא משום דקרקע בחזקת בעלים קיימת ול"ת לפירוש רש"י היכי אדעתין דאיסתרא מאה מעי פרושי קא מפרש ולעולם רב כרבנן דאמרי הלך אחר פחות שבלשונות הא הכי נמי פשוט (לקמן דף קסה: ושם) כתב זוזי מאה דהוו קיימי סלעים עשרין לין לו אלא עשרין זוזי מאה דהוו קיימין סלעין תלתין לין לו אלא מאה אלמא אע"פ שמפרש בההיא אמרינן הלך אחר פחות שבלשונות ויש לומר דשאני ההיא דגבו פשוט שרשוקין זה מזה ולא שייך כולי האי פירושי קא מפרש ומתיישב כאן פי' הקונטרס יותר משום דמעיקרא הקשה הא אמר רב חדא זימנא משמע דפריך אמאי אילטריך ההיא דאיסתרא ומשני דאילטריך דלא הוה שמעינן ממשכיר דהפוש לשון אחרון דהוה אמינא דפרושי קא מפרש ומיהו בהשואל (ב"מ דף קב: ושם ד"ה הוה) יתכן טפי כפרש"י דקאי בההוא דמשכיר ופריך והא אמר רב חדא זימנא הכא גבי איסתרא ולרבי יצחק נרלה דפרושי קא מפרש דהכא הייגו ממש ההיא דלעיל והכי פירושו לי איתמר בההיא דאיסתרא ולא איתמר בההיא דמשכיר הוה אמינא פרושי קא מפרש ההיא דמשכיר ויהא כולו לשוכר דלא דאמרינן דלא שדי לה לאחלת החדש וקרקע בחזקת בעליו תעמידנו והכי הלכתא דאמרינן בפרק המקבל והא קיימא לן כרב נחמן דאמר קרקע בחזקת בעליה עומדת התם לאו מלתא דעביד לאוגליי היא כו' ובגבי מתני' דהכא נמי ליתא הלכתא כבן גמא לתפוס לשון אחרון אלא ספיקא היא כשמואל וכרב נחמן וקרקע בחזקת בעליה עומדת והלך אחר פחות שבלשונות כרבנן ויד מוכר על העליונה ובגבי "כור בשלשים, סאה בסלע" נמי כיון דמטלטלי נינהו מודי רב נחמן דראשון לראשון קנה דמאי דתפיס תפיס דבקרקע הוא דאמרינן לעולם בחזקת בעלים הראשונים קיימא דקרקע אינה נגזלת אבל במטלטלין הלך אחר המוחזק משניהם: בפ"ק דסנהדרין (דף יז:) אמרי בי רב [רב] הונא והאמר רב הונא אמרי בי רב אלא רב המנונא כלומר כל היכא דאמרינן אמרי בי רב דמשמע תלמידי דרב הייגו רב המנונא שהיה תלמידו של רב ואמר ההלכה משמו של רב והכי מוכח לקמן דפרכינן והא אמרה רב חדא זימנא: "**איסתרא, מאה מעי-מאה מעי, מאה מעי, איסתרא-איסתרא**. אמר לחבירו בכמה חפץ זה אמר ליה "איסתרא, מאה מעי" ונתרלו, מאה מעי חייב לו, ואם אמר "מאה מעי, איסתרא" חייב לו איסתרא: **הפוס לשון אחרון**. כבן גמא איסתרא סלע מדינה והוא חלי דינר שהוא שמיני שבסלע לורי כדאמרינן בהמובל בהתוקע לחבירו (ב"ק נ:) וחלי דינר משעים ושש פרוטות שהפרוטה אחד משמונה בחיסר, והחלי דינר-סלע מעות כסף שהוא ו' פונדיונין, והפונדיון-שני איסרין הרי שנים עשר איסרין לחלי דינר, הן לכל איסר ח' פרוטות הרי תשעים ושש נמלא **מאה מעי** הייגו ק' פרוטות, יתירים על איסתרא ארבע פרוטות. **מעות שתים ביינן פרוטות של נחשת** והכי מוכח בפרק הזהב (ב"מ מה:) דאמרינן הא שמע הפורט סלע ממעות מעשר שני ב"ש אומרים בכל הסלע מעות כו' השתא נב"ש לגבי פריטי מחצלינן כו' אבל של כסף שיש שם דינר נקרלין מעות כסף: **אי הואי התם**. כשבא מעשה לפני ר"ש בן גמליאל ולפני ר' יוסי ואמרו יחלוקו: **הוה יהיבנא כוליה למשכיר**. משום דתפוס לשון אחרון: **מטו דתימא**. לאו משום דאית ליה תפוס לשון אחרון קאמר יהיבנא כוליה למשכיר אלא משום דאיכא למימר פרושי קמפרש ולא מיהדר הדר ביה כלל אלא נתכוין ליטול דינר זהב לכל חדש והיה ירא שמא תתעבר השנה ופירש-הך שנה דאמרי לך י"ב דינר לשנה לא בשנה מעוברת קא אמינא אלא שמגיע דינר לכל חדש" דכל היכא דאיכא למימר פרושי קמפרש ולא יסתרו הלשונות זו את זו יש לנו לומר דמפרש הוא ואינו חוזר מדיבורו והלכך ודאי אזיל בתר לשון אחרון דפירוש הוא לראשון אבל "איסתרא, מאה מעי" שהאיסתרא ל"ו פרוטות וסותרין הלשונות זה את זה והאי דקאמר "איסתרא מאה מעי" כאילו אמר ל"ו מעות, מאה מעות מי אלא שכך היו רגילין לדבר בקולר לשון לקרות לל"ו פרוטות איסתרא התם קאמר רב הלך אחר המוחזק כשמואל ורבנן דפליגי אבן גמא: **קמ"ל**. רב דבבן גמא סבירא ליה והך דאיסתרא מאה מעי לבסוף איתמר כן גרלה בעיני ובבבא מציעא פרק השואל הכי גרסינן ליה מהו דתימא פרושי קמ"ל ולא גרסינן אי מהתם הוה אמינא פרושי קא מפרש דבהא דאיסתרא מאה מעי פרושי קא מפרש ליכא למימר דולאי איסתרא הוי פחות ממאה מעי ודמי ממש למתניתין דהן מסר הן יתר מדה בחבל ורבינו זקני ז"ל בבבא מציעא (דף קב:) כך פירש אי מהתם הוה אמינא דאיסתרא מאה מעי לאו משום דתפוס לשון אחרון אלא דהאי טוליה חד לשון הוא אלא פרושי קמפרש סלע גדול שיהא שוה מאה פרוטות וכי אמר ליה מאה מעי איסתרא הכי אמר ליה מאה פרוטות שאין שוות אלא סלע ולא נהירא לי כלל דהא ליכ לאו דוקא איסתרא נקט דהוא הדין אי קאמר ל"ו פרוטות דליכא למימר פרושי קמפרש כי קאמר אחרי כן מאה פרוטות ועוד אדרבה מתניתין איכא למימר פרושי קמפרש [בשני עניינים] כדאמר לעיל וכדפרישית לבסוף והשתא דסבירא ליה לרב תפוס לשון אחרון בטיגון לפרושי הא דרב ושמואל דאמרי תרוייהו כור בשלשים סאה בסלע דאשון לראשון קנה לרב טעמא משום תפוס לשון אחרון ואי אפיך לומר סאה בסלע כור בשלשים לא קנה עד שימשוך מאה אחרונה ולשמואל דמספקא ליה ואוקימנא לדידיה משום דמאי דהפיס תפיס בתרוייהו אמרינן דראשון לראשון קנה:

אלא לעולם. האי דקאמר "זו דברי בן גמא" הייגו משום דלא סבירא ליה תפוס לשון אחרון, אלא ספיקא היא ואזלינן בתר חזקה כרבנן דאמרי הלך אחר פחות שבלשונות ודקשיא לך מהא דרב ושמואל דראשון לראשון קנה דמשמע תפוס לשון אחרון, לאו הייגו טעמא, דהוא הדין לי אפיך ואמר "סאה בסלע כור בכל" אני מוכר לך" דראשון לן לי תפסינן לשון ראשון לו לשון אחרון אלא בתר חזקה: **הפס**. גבי מרחץ טעמא מאי יחלוקו משום דתפיס כל אחד האי כדאוקימנא בבא בתמלא החדש והוא הדין לרבנן דאזלי בתר פחות שבלשונות שהמוכר מוחזק הוא וכגון שקבל כבר הדמים **כבא** נמי גבי "ראשון לראשון קנה" הייגו טעמא דהוא תפיס, דמה שתפס לא מפקינן מיניה ולא משום "לשון אחרון" דהוא הדין לי אמר ליפכא, **והא ליכא למימר** דשמואל כבן גמא סבירא ליה דתפוס לשון אחרון כדאמר "ראשון לראשון קנה דמשמע תפוס לשון אחרון והאי דאוקי למתני' דהתם בבא בתמלא חדש כו' הייגו טעמא כדאמרן לעיל דאיכא למימר מיהדר קמהדר ביה ואיכא למימר פרושי קמפרש אבל היכא דודאי קהדר ביה סבירא ליה תפוס לשון אחרון כבן גמא **ליכא למימר הכי** דכיון דאמר "זו דברי בן גמא" משמע דלא סבירא ליה ועוד דבהא לא פליג שמואל עליה דרב דאמר "אוקין עליו חבריו על בן גמא" ואשמועינן דההיא משנה דמרחץ רבנן היא ולא מספקא לן לי פרושי מפרש אי לא אלא ודאי מיהדר הדר ביה ומכחיש לשון אחרון אלא הראשון ולפ"ה קאמי יחלוקו דלא אמרינן תפוס לשון אחרון אלא ספיקא היא וכיון דאשמועינן רב התם גבי מרחץ מיהדר קהדר ביה ולאו פרושי קא מפרש שמואל נמי הכי סבירא ליה ועוד דשמואל נמי קאמר "אבל חכמים אומרים כו'" אלמא סבירא ליה דההיא משנה דמרחץ-רבנן היא ומיהו ליתא הלכתא כרב דאמר בסמוך אי הואי התם הוה יהיבנא כוליה למשכיר דתפוס לשון אחרון כבן גמא דאמינא דאוקמה בבא בתמלא החדש אלא כרב נחמן דפליג עלייהו התם ואמר קרקע בחזקת בעליה עומדת ואפילו בא בסוף החדש כולו למשכיר שהספק לאו עכשיו עולר שמתחלת החדש טולר והעמד קרקע על חזקתו ומלא שדר (ה)(עלו) בית (שלו) חבירו ונריך להעלות לו שכר, ולע"ג דתפיך מיפך וא"ל מעיקרא "מדינר זהב לחדש בשנים עשר זהובים לשנה" קאמר רב נחמן נמי "כולו למשכיר" דטעמא לאו משום תפוס לשון אחרון הוא אלא ספוקי מספקא ליה כשמואל רביה וספיקא דלא

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פכ"ז מהלי מלוה הלכה טז ועי' בהשגות ונמגיד משנה סמג עשין לד טור ש"ע ח"מ סי' מב סעיף ה וע"ש והלך אחר פחות שבלשונות:

גרסא

ט"ר רש"י תפוס לשון אחרון

רבינו גרשום

אלא לעולם זו ולא סבירא ליה. דאזלינן בתר לשון אחרון ונבי משכיר פרחץ לחבירו בי"ב זהובין לשנה מרינר זהב לחודש משמה מאי אמר שמואל בא בתחלת החדש כולו למשכיר משום דהמשכיר תפיס דאכתי לא עמד באותו המרחץ השוכר אותו חדש העיבור והכי נמי לחיכא דבא בסוף התודש כולו לשוכר דהא תפיש השוכר שכבר עמד בו החדש כולו ולהכי בבא באמצע התודש תפיש האי כי האי חלוקי והכי נמי להיכא דאמר ליה כור בלי סאה בסלע אני מוכר לך משום הכי ראשון קנה דהא תפיש כל סאה וסאה ולא משום הכי דאזלינן בתר לשון אחרון אבל נבי רישא יכול לחזור בו דהא לא תפש כל הכור משלם ואיהו אתני ליה למוכן כל הכור כשהוא שלם ולא לחצאין: אמר רב הונא אמרי בי רב. משמע דרב לחיכא דאמר ליה שכיב מרע בעל פה אר בשמרהבי לפלוניאיסתרא מאה מעי אזלינן בתר לשון אחרון ויהבי ליה מאה מעי. אמר הבו ליה מאה מעי איסתרא יהבו ליה) בסלע אים תרא: והא אמרה רב זימנא חדא. דאזלינן בתר לשון אחרון דאמר אי הואי התם היכא דשכר מרחץ לחבירו בי"ב זהובין לשנה מרינר זהב לחודש יהיבנא ליה דינר זהב כוליה למשכיר אפי' בא המשכיר בסוף החדש שמשום דאזלינן בתר לשון אחרון: ודאי התם לענין מרחץ פשיטא ליה דכוליה למשכיר דאזיל בתר לשון אחרון אבל הכא באמרי בי רב מהו דתימא סר"א האי דקא יהבי ליה מאה מעי לאו משום דאזלינן בתר לשון אחרון אלא פירושי קמפרש כלומר כי האי איסתרא קאמינא דיהבי לי' דליהוי שוה מאה מעי להכי קאמר מאה מעי קס"ל דלהכי הדר אמר מאה מעי איסתרא דאזלינן בתר לשון אחרון:

ה) נ"ל יהבו ליה סלע דסייע איסתרא

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה דהתם וכו' ומגלא שדר בכל בית חבירו כנ"ל ותיבת על נמחק: (ב) תוס' ד"ה אלא וכו' אבל הכא מיהדר כנ"ל ותיבות איכא למימר נמחק: (ג) ד"ה פרושי וכו' ולא איתמר בההוא ולא הקשה וכו' דאמר רב אלו אמר:

ו' איסר = 8 פרוטות
ו' פונדיון = 2 איסרין
ו' חצי כסף = 2 פונדיון
חצי דינר = 3 חצי כסף

חצי דינר
3 חצי כסף
6 פונדיון
12 איסרין
96 פרוטות
איסתרא = 96 פרוטות
מאה מעי = 100 פרוטות